

Korte verantwoording jury m.b.t. prijs onderwijsjournalistiek 2021

De jury voor de prijs voor de onderwijsjournalistiek 2021 bestaat uit vier leden:

- Gretha Pama (redacteur *NRC Handelsblad*),
- Herman van de Werfhorst (hoogleraar sociologie Universiteit van Amsterdam),
- Jasper Beckeringh (leraar aan Amsterdam Liberal Arts & Science Academie in Amsterdam),
- Peter de Vries (lid College van Bestuur Grafisch Lyceum Utrecht, voorzitter).

De jury heeft dit jaar moeten vergaderen via Zoom. Aan de hand van de beoordelingscriteria is een 'short list' samengesteld van een aantal 'bespreekartikelen'. De jury heeft na een inhoudelijke bespreking de inzendingen nogmaals 'gescoord' waarna de winnaar duidelijk werd.

Voor we overgaan tot het opmaken van de oorkonde een algemene opmerking over de aard en het niveau van de inzendingen. Het aantal inzendingen was niet heel erg groot maar de diversiteit was behoorlijk groot. Dusdanig, dat we elkaar verbaasd aankeken dat we toch uitkwamen bij 'slechts' drie nominaties en geen vijf. Dat heeft her en der ook tot gefronste wenkbrauwen geleid. Was het niveau te laag? Of legden we de lat te hoog?

Geen van beide. Onze keuze voor deze drie genomineerden heeft een prozaïsche achtergrond: dit waren de producties die door alle vier de juryleden werden gezien als potentiële winnaar. We hadden zelf ook een moment van verbazing, maar ook bij nadere overweging bleek dat *onze* keuze van dit jaar toch echt uit deze kopgroep moest komen.

Eerst nog iets over de diversiteit en kwaliteiten. Natuurlijk waren er inzendingen van de 'gevestigde' namen uit de onderwijsjournalistiek: Didactief, Het Onderwijsblad, de Volkskrant, NRC Handelsblad en de universiteitsbladen – dit jaar Rotterdam en Leiden. Maar er waren ook producties voor radio en websites. Daarbij willen we als mooie voorbeelden noemen het onderzoek 'School op Zuid' van Vers Beton naar de strijd tegen kansenongelijkheid en 'De Leerling van de Rekening' van Reporter Radio over onderwijs aan kinderen met een beperking. Er waren korte producties, die smaakten naar meer. En er was diepgravend onderzoekswerk, dat deed verlangen naar licht aan het einde van de tunnel.

Thema's als de moeizame internationalisering van het hoger onderwijs, magere lerarensalarissen, slecht management en/of verziekte arbeidsorganisaties, onnavolgbare onderwijspolitiek, te hard van stapel lopende onderwijsvernieuwers en andere pleonasmen passeerden de revue.

Er waren helaas nog steeds kansenongelijkheid, wetenschappelijke plagiaat en #MeToo – verhalen van schande en schaamte.

En het jaar bracht een vernieuwing van het journalistieke vocabulaire: het C-woord.

In een gezondheids crisis zoals we die nu doormaken, schrijven journalisten de eerste versie van de geschiedenis, rommelig en rafelig. De scholen maakten, met *lock down*, thuis- en afstandsonderwijs, net als andere maatschappelijke instellingen een periode van grote turbulentie door. In de verslaglegging van Corona zagen we de wanhoop van een docent die zijn leerlingen mist en ouders die aan zelfstudie doen. We maakten kennis met een overheid die orde in de chaos probeert te scheppen. En er waren ontmoetingen met jongeren die – bezorgd of verlangend – kijken naar ons heden en naar hun eigen toekomst.

Het minste wat je er van kunt zeggen, is dat het een leerzame tijd is.

De drie genomineerden waren allen potentiële winnaars. Maar er kan er maar één de prijs krijgen.

Dus laten we ze onder tromgeroffel één voor één langs lopen:

- **De onheilspellende grafiek van Hannes Minkema van Kaya Bouma en Rik Kuiper** uit De Volkskrant. Degelijk onderzoek dat – zeker gezien de taaiheid van het onderwerp – soepel wordt gepresenteerd. Het begint met een journalistieke vraag naar aanleiding van de lerarenstakingen: Klopt het dat onderwijsgeld steeds minder naar de leraar gaat? De beste journalistieke vraag is vaak een eenvoudige. Maar als het antwoord uitblijft, groeit de verbazing en uiteindelijk de ergernis van de lezer: hoe is het in hemelsnaam mogelijk dat niemand cijfermatig kan laten zien of docenten financieel aan het kortste eind trekken? Is dit ... normaal?
- **Techreuzen in de klas van Mirjam Remie en Menno Sedee.** Covid-19 heeft gezorgd voor een explosieve toename van het gebruik van technologie in het onderwijs. In een serie artikelen in NRC Handelsblad worden de verschillende perspectieven van techbedrijven, instelling, klas en leerling op indringende wijze verkend en wordt goed de vinger gelegd op de keerzijdes en dilemma's. Het tempo waarin docenten en leerlingen zich de digi-educatie eigen moeten maken, is adembenemend. De belangen van de bedrijven op de achtergrond zijn immens. In een paar weken tijd worden stappen gezet waar 'normaal' jaren over zou zijn vergaderd. De productie is urgent en verontrustend.
- **Corona in het onderwijs van Mirjam Remie en Patricia Veldhuis.** Dit NRC dossier leest een half jaar later als ooggetuige-verslagen van de eerste golf in de Corona-crisis *as it happened*. In een grote diversiteit aan verhaalvormen en vanuit een veelheid aan gezichtspunten wordt het actuele ongemak verkend over zaken als kansenongelijkheid, thuisonderwijs, examenkwaliteit en toekomstperspectief. Zullen we t.z.t. terugblikken op een storm die is gaan liggen of op blijvende schade?

Alle drie de inzendingen kwamen op hun manier dicht bij een kernopdracht van de journalistiek: neem niets voor normaal aan, stel overal vragen. Alles afwegende heeft de Jury besloten de prijs uit te reiken aan de bijdrage die het meest agendeert. Het verhaal van de opmars van technologie in het onderwijs is nog lang niet 'af'. Maar Mirjam Remie en Menno Sedee hebben met hun eerste hoofdstuk een veelbelovende journalistieke prestatie neergezet.

Utrecht, januari 2021

ⁱ Net als vorig jaar hanteerde de jury als beoordelingscriteria de volgende vijf punten

– maatschappelijke relevantie: benoemt de inzending een bredere vraag of trend in de samenleving (zoals 'vrijheid van onderwijs' of 'achterblijvende basisvaardigheden') en worden de in het artikel behandelde casus en trend met elkaar verbonden?

– Reikwijdte: hoe breed of smal is het onderwerp?

– Onderzoek: is de opzet voldoende breed en diepgaand om de aspectrijkheid van het onderwerp te omvatten?

– Publiek: is de productie toegankelijk, navolgbaar en interessant voor het publiek van het medium en eventueel voor een breder publiek?

– Stijl: zijn stijl en compositie van niveau?